

prof. dr hab. Jan Jakub Bokun
adres do korespondencji:
ul. Grecka 63a
54-406 Wrocław
Email;jbokun@wp.pl

Wrocław, 3.08.2024 r.

Zleceniodawca recenzji

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina pismem z dnia 2. kwietnia 2024 roku powierzyła mi funkcję recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora panu Michałowi Gasztychowi. Postępowanie jest prowadzone na podstawie nowej ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r.poz.742 z późn.zm.).

Do nadesłanego mi przez przewodniczącego Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina prof. dr hab. Pawła Łukaszewskiego pisma informującego o wyznaczeniu mnie jako recenzenta pracy doktorskiej mgra Michała Gasztycha pt. *Alternatywne kierunki rozwoju współczesnego saksofonu – EWI i Harmonizator Kontrolowany* zostały dołączone następujące dokumenty:

- rozprawa doktorska
- nagrania w formie CD oraz DVD

Praca doktorska zawiera z dzieło artystyczne zarejestrowane na płytach CD i DVD oraz rozprawę pt. „*Alternatywne kierunki rozwoju współczesnego saksofonu – EWI i Harmonizator Kontrolowany*”.

Przedłożone płyty CD oraz DVD zawierają 5 różnorodnych stylistycznie kompozycji, łączących brzmienie saksofonu oraz EWI z warstwą elektroniczną. Opis dzieła jest rzeczowy i solidny.

Podstawowe dane o Doktorancie

Michał Maciej Gasztych urodził się 18.01.1992 r. w Miastku, w województwie pomorskim. Naukę gry na saksofonie rozpoczął w wieku ośmiu lat w Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia im. Fryderyka Chopina w Miastku. W roku 2011 ukończył z wyróżnieniem Państwową Szkołę Muzyczną I i II stopnia w Szczecinku.

W roku 2018 ukończył Conservatorium van Amsterdam, gdzie studiował saksofon klasyczny na wydziale instrumentalnym pod kierunkiem profesora Arno Bornkamp. Na tej uczelni otrzymał on najpierw tytuł licencjata (2016 r.), a następnie magistra (2018 r.).

W latach 2018-2024 był doktorantem Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, ucząc się pod kierunkiem prof. dra hab. Pawła Gusnara.

W swoim dorobku artystycznym muzyk posiada zarówno koncerty solowe, jak i zespołowe. Występował z Aurelia Saxophone Quartet (Amsterdam), Cartoon Saxophone Quartet (Amsterdam), Orkiestrą Saksofonową Conservatorium van Amsterdam, orkiestrą kameralną Szczecińskiej Małej Filharmonii oraz Big Bandem Szczecińskiego Towarzystwa Muzycznego.

Michał Gasztych jest laureatem wielu krajowych i międzynarodowych konkursów. Od pierwszego znaczącego sukcesu, jakim było Grand Prix, I miejsce i złoty medal na XXIV Międzynarodowy Konkursie dla Młodych Solistów w Luksemburgu, poprzez I miejsce na V Międzynarodowym Konkursie Saksofonowym w Novej Goricy w Słowenii, I miejsce na XXXIV Konkursie Młodego Muzyka w Szczecinku, I miejsce na Ogólnopolskim Konkursie Na Instrumenty Dęte „Miniatura 2011” w Bydgoszczy oraz II miejsca na VII Międzynarodowym Konkursie „Instrumenty Dęte” w Jastrzębiu Zdroju.

Muzyk stale pogłębia swoją wiedzę i doskonali umiejętności poprzez udział w licznych warsztatach muzycznych i lekcjach mistrzowskich u profesorów saksofonu z Argentyny, Belgii, Francji, Hiszpanii, Japonii, Kanady, Niderlandów, Niemiec, Polski, Słowenii, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii i Wielkiej Brytanii.

Za osiągnięcia artystyczne saksofonista otrzymał stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, został stypendystą programu ministerialnego „Młoda Polska” oraz dwukrotnym stypendystą Dyrektora Centrum Edukacji Artystycznej w Warszawie.

Jako doktorant czynnie uczestniczył w trzech edycjach Ogólnopolskiej Konferencji Doktorantów Uczelni Muzycznych (w Poznaniu, Wrocławiu i Warszawie). Podczas IX edycji w Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu w 2020 roku prowadził wykład dotyczący tematyki swojej pracy doktorskiej o tytule „Alternatywne kierunki rozwoju współczesnego saksofonu – EWI i Harmonizator Kontrolowany”.

W roku 2019 był wykładowcą na XVII Międzynarodowych Warsztatach Saksofonowych Szczecinku.

Od trzech ostatnich edycji Michał Gasztych jest współorganizatorem letnich Międzynarodowych Warsztatów Saksofonowych w Szczecinku, znanych obecnie jako „Szczecinek SaxFest”.

Od roku 2019 prowadzi klasę saksofonu w Państwowej Szkole Muzycznej I i II stopnia im. Oskara Kolberga w Szczecinku.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska magistra Michała Gasztycha pt. *Alternatywne kierunki rozwoju współczesnego saksofonu – EWI i Harmonizator Kontrolowany*, przygotowana pod kierunkiem prof. dr. hab. Pawła Gusnara oraz dr hab. Wojciecha Błażejczyka składa się z dzieła artystycznego w formie nagrań CD i DVD oraz dysertacji doktorskiej. Doktorant zarejestrował na płytach następujące utwory:

- 1) Alicja Gronau-Osińska - *Non Artificial Piece*
- 2) Dariusz Przybylski - *Oh yeah!*
- 3) Matteo Nicolin - *Il presagio degli alberi*
- 4) Wojciech Błażejczyk – *Drunk Hornets*
- 5) Dominik Lasota - *Illusions*

Sesja nagraniowa miała miejsce w dniach 12 i 13 sierpnia 2021 r. w Sali Koncertowej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie. Reżyserem dźwięku był Mikołaj Grzebieniowski, operatorem kamer i montażystą filmów - Mateusz Plusiewicz. Nagrane dzieło artystyczne składa się z dwóch wersji – dźwiękowej i wideodźwiękowej. Obie wersje, zapisane na trzech płytach DVD i dwóch CD, dołączono do dysertacji.

Do płyty CD dołączono również instrukcję zawierającą właściwą kolejność odsłuchu nagrań wideo, tak, by następujące po sobie utwory były identyczne z porządkiem prezentacji utworów w rozdziale 5.

Pod względem technicznym nagranie cechuje dobra jakość dźwięku, naturalna przestrzeń akustyczna i ciepłe brzmienie saksofonu oraz EWI. Pod względem wykonawczym rejestracja odznacza się dbałością o gatunek i barwę dźwięku, swobodą wykonawczą oraz instrumentalną wirtuozerią. Program dobrany został tak, by ukazać możliwości nowo powstałego, autorskiego urządzenia Doktoranta – Harmonizatora Kontrolowanego, który w sposób syntetyczny rozszerza możliwości brzmieniowe instrumentów.

Płytę z recitalem Doktoranta otwiera *Non Artificial Piece* na saksofon altowy i Harmonizator Kontrolowany Alicji Gronau-Osińskiej. O tym kompleksowym i wirtuozowskim utworze Doktorant pisze w następujących słowach:

„Kompozycja oferuje nieznaną dotąd atmosferę brzmieniową, pełną nieosiągalnych dotąd efektów na saksofonie, takich jak arpeggio wstępujące, tremola grane na kilku dźwiękach jednocześnie, rozległe struktury akordalne, te same współbrzmienia oparte na innych wariantach. Poza tym, utwór zawiera w sobie opisaną powyżej symbolikę motta, materiału dźwiękowego oraz nawiązanie do „Koncertu wiolonczelowego”, dzieła znanego i cenionego polskiego kompozytora – Witolda Lutosławskiego.

„Non Artificial Piece” eksploruje nowe obszary wykorzystania hybrydy saksofonu z urządzeniem harmonizującym. Zadaje też pytania, dokąd zmierza takie połączenie? Czy jedynie jest formą prezentacji nowych możliwości usprawniających ograniczenia danego instrumentu (w nienarzucający się sposób)? Czy może zaczyna już w pewnym stopniu wprowadzać „sztuczność” w muzyce?”

Oh, yeah! na EWI Dariusza Przybylskiego nawiązuje do *Reed Phase* Steve’a Reich’a – jednego ojców nurtu *minimal music*. Jak wiele innych utworów czerpiących z nurtu *minimal music*, zwanego również w Polsce muzyką repetytywną, cechuje go prostota i redukcja środków wyrazu. Utwór wymaga jednak od wykonawcy dużej precyzji rytmicznej, żelaznego pulsu i stawia nowe wyzwania, których na próżno szukać w muzyce operującej bardziej tradycyjnym językiem. Należą do nich choćby b.szybkie tempo utworu, od początku do końca oraz operowanie jednorodną dynamiką obowiązującą na długich odcinkach kompozycji. Płynne *accelerando*, w ostatniej fazie utworu zbliża *Oh, yeah!* do stylistyki funk, czy *fussion*. Ta przystępna i efektowna miniatura, wykonana została przez Doktoranta z polotem.

Dobrze oddana została mroczna, tajemnicza aura utworu *Il presagio degli alberi* na EWI Mattea Nicolina. Napisana w niskiej tesyturze, pełna melorecytacji i najeżona burdonami partia solowa, wykonana została w wielkim skupieniu zbliżając utwór do mistycznej medytacji.

Trwającą 3 minuty kompozycję *Drunk Hornets* na saksofon altowy i Harmonizator Kontrolowany Wojciecha Błażejczyka doktorant wykonuje brawurowo i z wirtuozowskim pazurem, zręcznie egzekwując rozpięte na długich łukach muzyczne spirale, szybkie *slap-tony*, *glissanda* oraz duże skoki interwałowe prowadzące z dołu skali instrumentu do rejestru *altissimo*.

Mniej udanym utworem wydaje się być operujący bardziej tradycyjnym językiem dźwiękowym partii saksofonu *Illusions* Dominika Lasoty na saksofon altowy, fortepian i Harmonizator Kontrolowany z 2021 roku.

Wszystkie nagrane kompozycje zostały gruntownie przemyślane a Doktorant potwierdził w nich swoje wysokie umiejętności instrumentalne.

Michał Gasztych prezentuje się jako wirtuoz saksofonu, z pełną swobodą władający również EWI, operujący szerokim wachlarzem współczesnych technik wykonawczych, szlachetnym dźwiękiem oraz bogatą paletą kolorystyczną. Sposób użycia Harmonizatora Kontrolowanego został gruntownie przemyślany, a wybranym kompozycjom z zastosowaniem Harmonizatora trudno odmówić dźwiękowego powabu. Stwierdzam, że Doktorant przedstawił dzieło o wysokich walorach artystycznych na bardzo wysokim poziomie instrumentalnym.

Ocena części opisowej

Dysertacja Michała Gasztycha odnosi się do alternatywnego podejścia w wykorzystaniu wiedzy i gry na saksofonie. Ponieważ sam temat może sugerować rozległy zbiór zagadnień, autor postanowił skupić się na dwóch konkretnych koncepcjach : zastosowaniu w muzyce Elektronicznego Instrumentu Dętego EWI oraz prezentacji i wykorzystaniu nowo powstałego, autorskiego urządzenia – Harmonizatora Kontrolowanego.

Autor pracy przeprowadził i opublikował też badania opinii środowiska muzycznego odnośnie korzystania i upowszechniania Elektronicznego Instrumentu Dętego, jak również krzyżówek saksofonu z urządzeniami elektronicznymi.

W kolejnych rozdziałach zawarte zostały analizy kompozycji pod względem interakcji i wpływu warstwy elektronicznej na warstwę instrumentalną. Szczególnie istotny wydaje się temat tzw. muzyki z „aktywną warstwą elektroniczną” (znanej szerzej jako live electronics), na którą można oddziaływać za pomocą elementów dzieła muzycznego w trakcie wykonywania utworu. Powyższe zagadnienia doktorant poddał analizie w rozdziale 4.

Rozdział 5 i zarazem ostatni stanowi opis wykonywanych utworów dzieła artystycznego - prezentacji pięciu nowych kompozycji stworzonych przez twórców z Polski i zagranicy. Kompozycje te napisane zostały na różne składy instrumentalne: na solo EWI, na saksofon altowy z Harmonizatorem Kontrolowanym, również na saksofon altowy z Harmonizatorem Kontrolowanym i fortepianem.

Każdy utwór zanalizowany został pod względem formy, charakteru, symboliki, oraz trudności wykonawczych. Uzupełnieniem rozdziału są także notatki i refleksje sporządzone przez kompozytorów oraz partytury, które załączono w poszczególnych aneksach.

Zakończenie zawiera podsumowanie wyników badań, własne spostrzeżenia, postulaty, a także plany i sugestie dalszego rozwoju projektu.

Dysertacja doktorska Michała Gasztycha poświęcona została najnowszej muzyce z wykorzystaniem saksofonu oraz EWI, a wybrane dzieła umiejętnie ukazują inspiracje kompozytorów, różnorodność form i środków wyrazu, definiujących ostateczny kształt artystyczny utworów.

Recenzowana praca to niezwykle wartościowe opracowanie, kompetentnie i solidnie wykonane pod względem merytorycznym, metodologicznym i językowym. Język pracy jest spójny i dostosowany do wymogów analizy naukowej. Doktorant używa stylowej polszczyzny, język techniczny stosowany jest umiejętnie, bez zbędnych anglicyzmów czy przeładowania hermetyczną, nie objaśnioną dostatecznie terminologią. Wyprowadzone wzory akustyczno-matematyczne oraz przyporządkowana im terminologia naukowa skierowane są raczej do recenzenta z uczelni technicznej, najlepiej z wydziału elektroniki czy elektroakustyki. Ta techniczna część pracy wydaje się też niepotrzebnie rozbudowana.

Pod względem zawartości merytorycznej pracę uważam za spełniającą wymogi pracy doktorskiej – ciekawą i wielce ambitną w zamyśle, w pełni satysfakcjonującą w realizacji. Bibliografię rozprawy uważam za różnorodną i prawidłowo zrobioną.

Konkluzja

Recenzowana praca to niezwykle wartościowe opracowanie, kompetentnie i solidnie wykonane pod względem artystycznym, merytorycznym, metodologicznym i językowym. Z całą odpowiedzialnością uznaję ją za godną pochwały i dalszego procedowania w staraniach o zaszczytny tytuł naukowy doktora.

Biorąc to wszystko pod uwagę, z pełnym przekonaniem oceniam pozytywnie przedstawioną mi do recenzji pracę mgr. Michała Gasztycha. Autor wykazał się w niej rozległą wiedzą w dziedzinie określonej tytułem a także umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Zarejestrowany na płytach CD i DVD program, wyrazisty pod względem formy i przekazu artystycznego, przedstawia Doktoranta jako wirtuoza saksofonu, EWI oraz w pełni ukształtowanego artystę-muzyka. Tym samym mgr Michał Gasztych spełnił wszystkie ustawowe wymagania stawiane pracom doktorskim.

Stwierdzam, iż mgr Michał Gasztych rozwiązał przyjęte w temacie pracy założenie artystyczne i praca bez zastrzeżeń spełniła wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz.742 z późn.zm.) ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

